

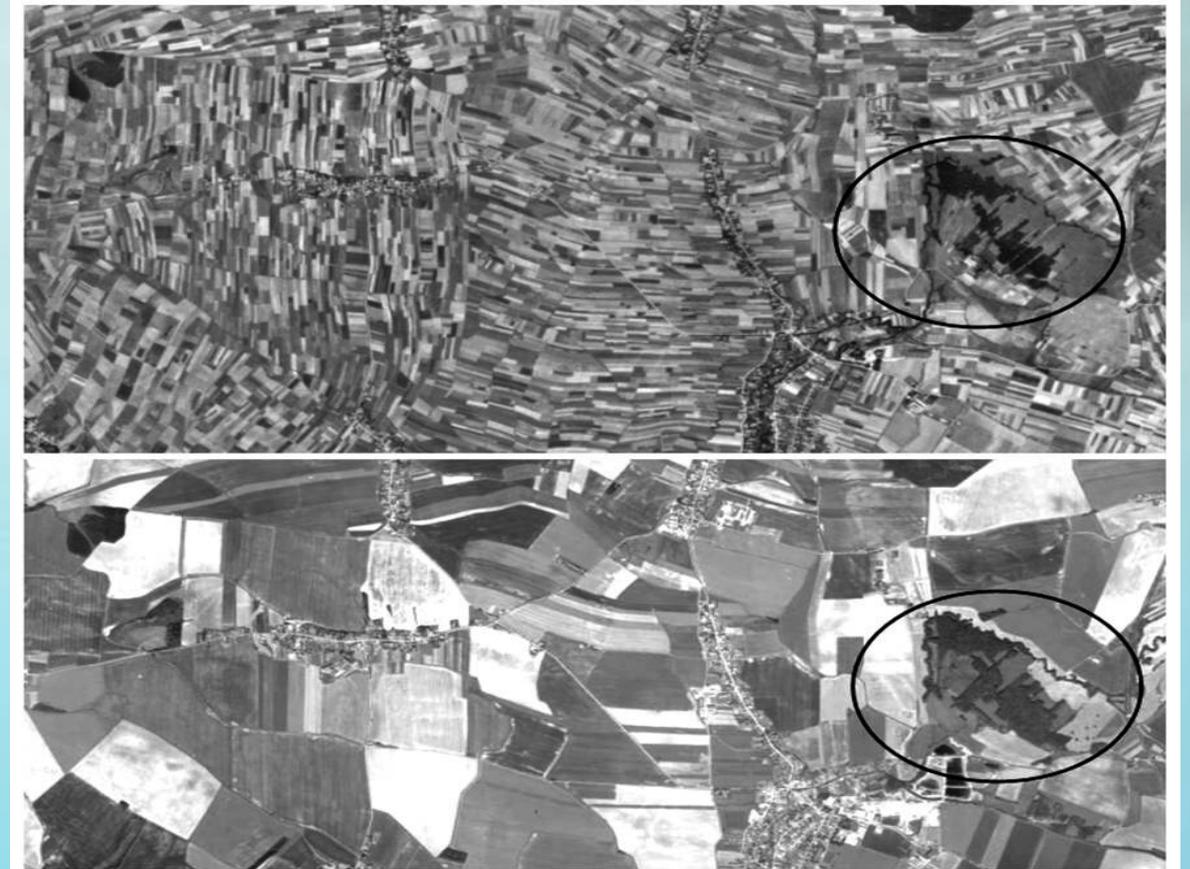
Obnova říční krajiny v povodí Moravy

Koalice pro řeky – Ing. Vlastimil Karlík
Březen 2019

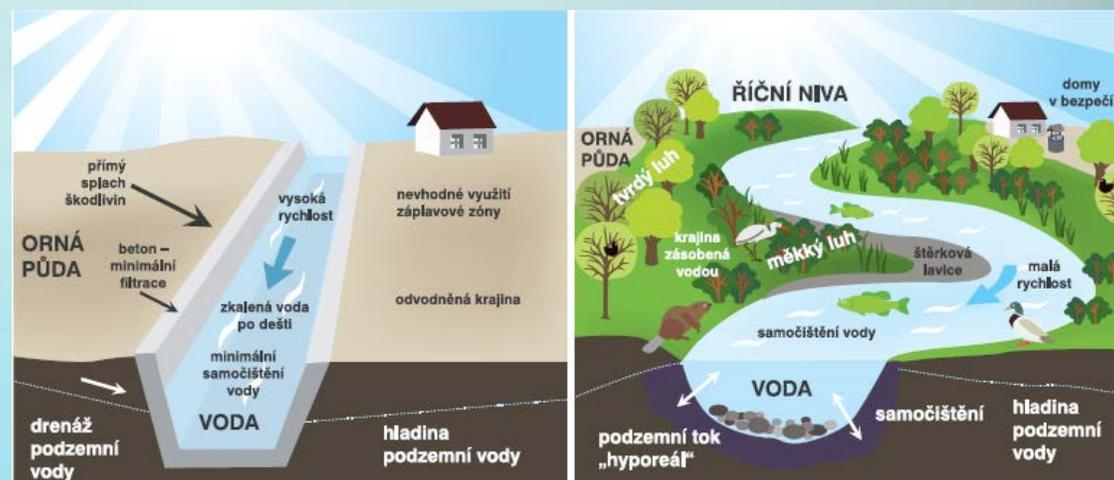
Stav říční sítě v ČR

- 117 777 registrovaných toků o celkové délce 111 200 říčních kilometrů, cca 800 000 hektarů říčních krajín, tj. asi 10% celkové plochy státu
- Přírodní toky – neexistují
- Neregulované vodní toky v dobrém ekologickém stavu – méně 30%
- Oproti stavu před 150 lety – zkrácení a snížení rozlohy niv o desítky procent, přežilo jen cca 2% mokřadů v zemědělské krajině
- Důsledek – ztráta retenční schopnosti a dalších ekosystémových funkcí, povodně, sucha, eroze

Podpora obnovy říční krajiny

- Cíl obnovy říční krajiny se odráží ve strategických dokumentech, jako je politika životního prostředí, strategie adaptace na změnu klimatu, apod.
- K dispozici je relativní dostatek finančních prostředků (OP ŽP)
- Přesto jsou revitalizovány jen jednotky km říční sítě ročně

Situace v ČR, příčiny a východiska

- 150 let technických úprav
- Fixované majetkové a uživatelské vazby
- Návrat do minulosti nemožný
- Úpravy měly ekonomickou motivaci. Pro nápravu je k dispozici pouze (?) kompenzace investičních nákladů
- Nová řešení? Dělejme, co se dá, hledejme systémová řešení, ale nečekejme na ně.
- Klíčové oblasti k řešení:

Dotační zemědělská politika

Pozemkové úpravy, postupná změna vlastnických poměrů

Multifunkční řešení – PPO, rekreace, příroda

Co odrazuje potenciální investory?

- Zdlouhavé rozhodovací procedury
- Vlastnická struktura, uživatelské vztahy
- Chybí finanční motivace
- Zemědělství – půdní bloky, dotace
- Nedostatek kvalifikovaných projektantů
- Následná péče o revitalizovaná území

V průběhu minulého století došlo k velkým změnám ve způsobu zemědělského hospodaření, které se negativně promítly do vodního režimu krajiny. Zkrácená a opevněná koryta řek rychle odvádějí vodu z odvodněných monokulturních polí a lesů. Vodní toky trpí extrémním kolísáním výšky hladiny, jednou se objevují nezvykle intenzivní bleskové povodně, jindy drobné i střední toky často vysychají. Krajina ztratila schopnost vodu za deště akumulovat a za sucha ji pozvolna vydávat.

Posláním Koalice pro řeky je zlepšení ekologického stavu vodních toků, říčních niv a celé říční krajiny.

Přístup Koalice pro řeky – u jednacího stolu

Základní východiska:

Předáváme zkušenosti (vlastní i spolupracujících subjektů) na národní úrovni. Účastníme se práce meziresortních komisí, vládních výborů a pracovních skupin

Podporujeme dialog mezi vodohospodáři a ekology, přenos poznatků mezi vědeckou sférou a praxí (konference Říční krajina, diskusní semináře, tradiční tematické semináře na regionální úrovni)

Přístup Koalice pro řeky – v terénu

Základní východiska:

Snaha o prosazení jednotlivých akcí (slova hýbají, příklady táhnou). Shromažďujeme zkušenosti, snažíme se o dosažení „kritické masy“ realizovaných projektů.

Cílovou skupinou především obce. Podle jejich velikosti a situace diferencujeme podporu - buď se snažíme iniciovat a podporovat jejich investiční akce, nebo se sami stáváme investory.

- Vlastnické vztahy a uživatelské zájmy

Soustředíme se na obecní pozemky, ale zároveň jednáme s dalšími typy vlastníků.

- Nedostatečná motivace potenciálních investorů, následná péče

Následný management navrhujeme buď bezúdržbový, nebo s ekonomickým přínosem (střední les). Snažíme se zapracovat další zájmy vlastníků (rybníky, rekreační a estetická funkce).

Rozsah a charakter činnosti

Region střední Moravy

- Intenzivně využívaná zemědělská krajina, velké půdní bloky
- V minulosti typické lužní lesy, dnes mimo CHKO Litovelské Pomoraví zachovány jen fragmenty

Přehled činnosti:

- 1 realizovaná revitalizační akce (plocha cca 2 ha)
- Management středního lesa v lokalitě o celkové rozloze cca 15 ha
- 1 akce s kladným územním rozhodnutím, připravujeme pro stavební řízení
- 1 další akce ve stadiu územního řízení
- 1 studie proveditelnosti jako dodavatel, 2 jako zadavatel
- Vytipováno 5-6 dalších revitalizačních akcí
- Zpracován návrh retenčních a infiltračních adaptačních opatření pro 8 lokalit
- 1 provozovaná ekofarma s adaptačními opatřeními na zadržení vody
- Úpravy břehových porostů (náhrada hybridních topolů vhodnějšími dřevinami, obnova bylinného keřového patra v obcích Vrbátky, Dub nad Moravou, Čehovice
- Tvorby tůňek pro obojživelníky v obcích Jezerné u Velkých Karlovic, Čehovice

Jak postupujeme

Vytipování lokalit

- Analýza mapových podkladů, terénní šetření, kontaktování starostů, shromáždění existujících studií a návrhů

Zpracování projektu

- Zpracování ideového návrhu, studie proveditelnosti
- Dopracování dokumentace, územní a stavební řízení
- Zpracování žádosti pro OP ŽP

Realizace

Následná péče

Jak revitalizační akce „prodáváme“

Kontaktování

- Nepřinášíme hotová řešení, nejdříve vyslechneme problémy

Přínosy pro obce

- Protipovodňová ochrana
- Palivové dříví
- Rybníky
- Rekreace

Podpora a poradenství

- Příprava a konzultace k záměrům
- Dotace
- Management

Příklad 1- Revitalizace soutoku Vřesůvky a Malého potoka v Čehovicích

Výchozí stav:

Napřímená zahloubená koryta obou toků

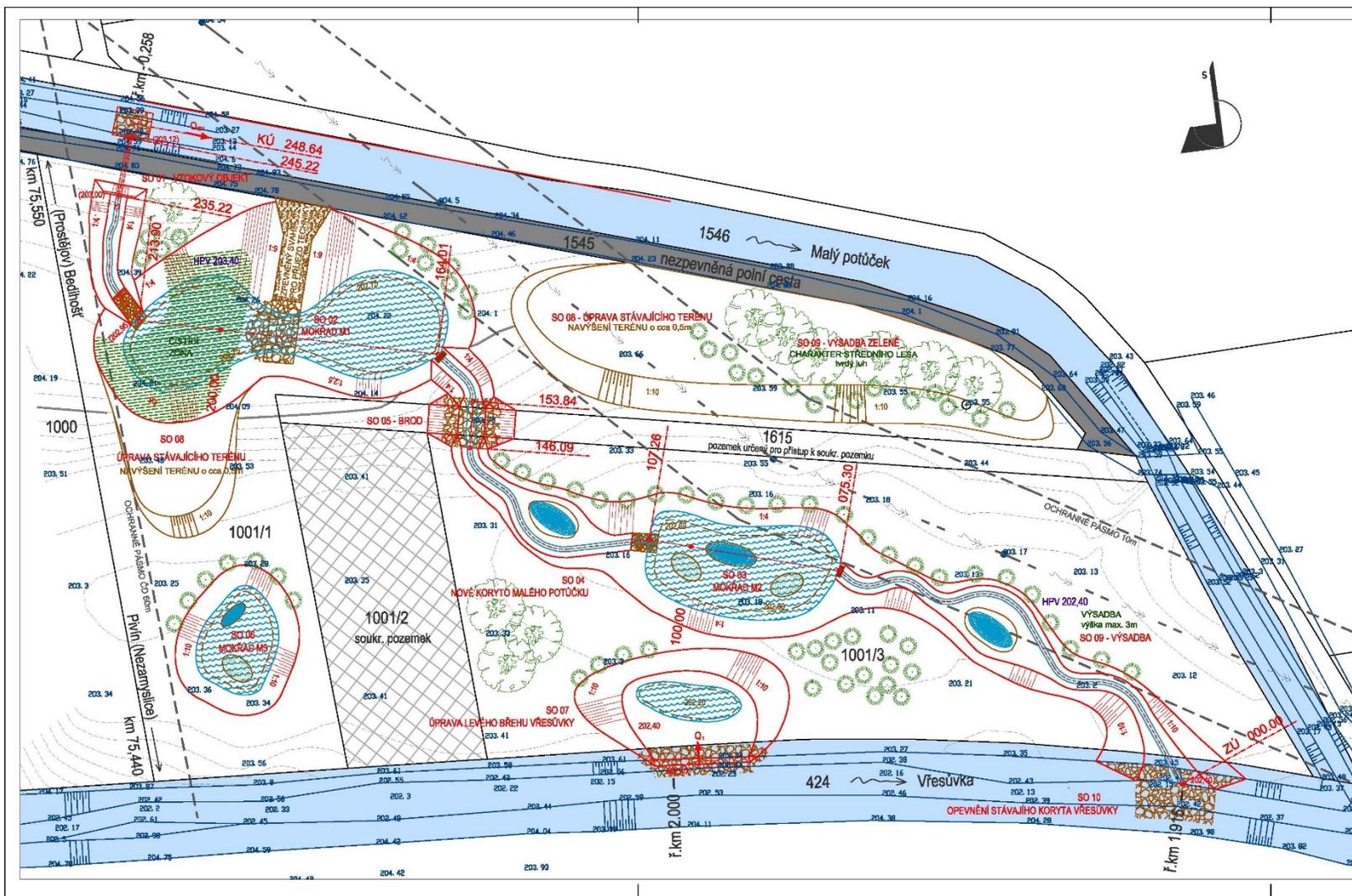
Podmáčená zemědělsky využívaná půda v nivě

Opakované znečištění Malého potoka ze zemědělského podniku nad lokalitou

Snaha uživatele o zvýšení nivy zavezením zeminou pro odvodnění zamokřené části

Příklad 1- Revitalizace soutoku Vřesůvky a Malého potůčku v Čehovicích

VÝŠKOVÝ SYSTÉM: Balt p.v.

ZODP. PROJEKTANT	ING. MICHAL NAJMAN	Ing. Jarmila Najmanová	
VYPRACOVAL	ING. JARMILA NAJMANOVÁ	PROJEKČNÍ KANCELÁŘ	
VED. PROJEKTU	ING. JARMILA NAJMANOVÁ	Zvole 120, 789 01 Zábřeh	
KATASTR. ÚZEMÍ	ČEHOVICE	tel:73772315,email:jarmila.najmanova@email.cz	
INVESTOR	ARNIKA, PROGRAM OCHRANA PŘÍRODY	STUPEŇ PD	DUR
REVITALIZACE SOUTOKU VŘESŮVKY A MALÉHO POTŮČKU		DATUM	07/2012
		MĚŘÍTKO	1: 500
		FORMÁT	3A4
PŘÍLOHA	CELKOVÁ SITUACE	ČÍSLO PŘÍLOHY	-

Příklad 1- Revitalizace soutoku Vřesůvky a Malého potoka v Čehovicích

- Příprava zahájena v roce 2011
- V počátku podpořil Člověk v tísni – zpracování záměru, odstupné pro ZD
- Podpořeno z OP ŽP, realizace od září 2014, dokončeno 31. 3. 2015, investiční náklady 1.687.894,- Kč
- Následné úpravy, doladění - průběžně

Příklad 1- Revitalizace soutoku Vřesůvky a Malého potoka v Čehovicích

Přínosy:

- Zvýšení biodiverzity
- Zvýšení retence vody – prevence sucha
- Čištění vody
- Rekreační oblast

Příklad 2 – Management středního lesa v biocentru Čehovice

Výchozí situace

Biocentrum založeno v letech 1999-2002, výsadba druhově vhodných dřevin lesnickým způsobem.

Do roku 2012 bez managementu, les přehoustlý, hrozil rozpad.

Obavy obce Čehovice (vlastníka) v lese hospodařit (ochrana přírody), nabídnuta odborná podpora Koalice pro řeky, navržen převod na střední les.

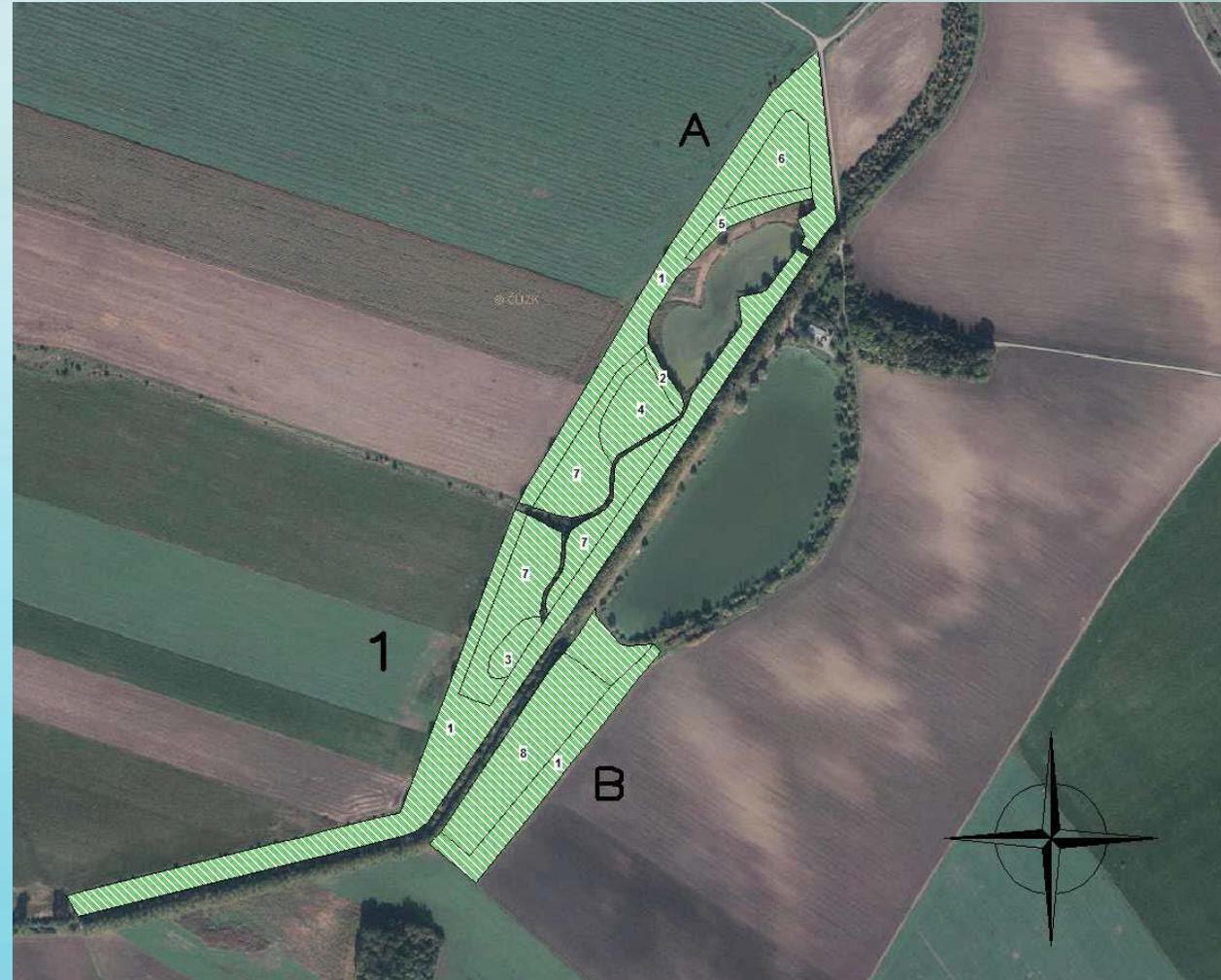

Příklad 2 – Management středního lesa v biocentru Čehovice

Převod na střední les

Zpracován plán péče, provedeny zásahy v letech 2012-2015.

1. Rozvolněná dubohabřina, pastevní les.
2. Bezzásahová, bobr.
3. Ořez vrb na hlavu
- 4, 5. Pařezina, rotace 3-5 let, ponechat kvalitní výstavky
6. Pařezina, rotace 8-15 let, ponechat kvalitní výstavky
7. Pařezina, rotace 3-5 let (J), 8 let (S), ponechat výstavky
8. 5 ploch, diferencovaný přístup, pařezina + pastevní les

Příklad 2 – Management středního lesa v biocentru Čehovice

Získané zkušenosti:

- Dobrá výmladnost
- Škody okusem, eliminovány ponecháním vyšších pařezů (kolem 1 m)

Příklad 2 – Management středního lesa v biocentru Čehovice

Přínosy pro vlastníka:

- Pravidelný zdroj palivového dříví
- Zlepšený estetický dojem
- Akceptace zásahů myslivci

Přínosy pro biodiverzitu:

- Rozmanitost stanovišť
- Probíhá výzkum dopadu managementu (UP Olomouc)

Příklad 2 – Management středního lesa v biocentru Čehovice

Závěry:

Střední les – ekonomicky zajímavý způsob podporující vysokou biodiverzitu.

Zajímavá alternativa pro revitalizované nivy.

Skutečně ekologický zdroj energetické biomasy.

Výhled do budoucna

Vydáno územní rozhodnutí:

Revitalizace Stousky v obci Ústín
(KpŘ)

Probíhá územní řízení:

Revitalizace nivy Moravy v obci
Kožušany-Tážaly (KpŘ)

Další vytipované akce v obcích:

Vrbátky, Dub nad Moravou,
Studénka, Čehovice

Výhled do budoucna

Zpracované studie proveditelnosti:

Blata v katastru Vrbátky, Štětí, Dubany

Morava pod Olomoucí

Bečva Vsetínská

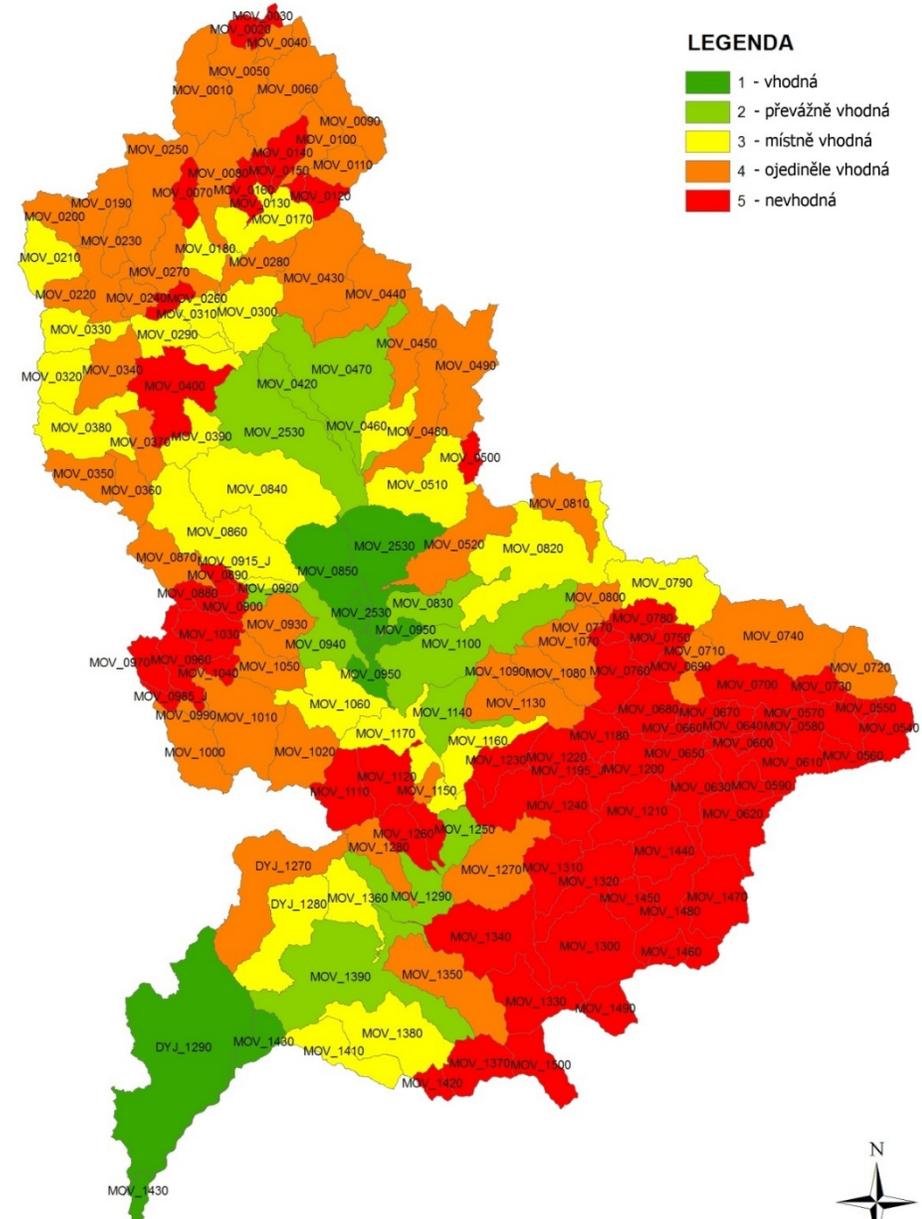

Výhled do budoucna

Výstupy projektu Zavádění retenčních a infiltračních adaptačních opatření v povodí Moravy

- Identifikace prioritních oblastí z hlediska projevů klimatické změny
- Katalog přírodě blízkých opatření pro všechny typy území – zemědělská, lesnická, urbanizovaná, vodní toky a nivy
- Konkrétní, lokalizované návrhy opatření v 8 oblastech – povodí Jevíčky, Králický Sněžník, Blata, Morava u Chromče, Rožnovská Bečva, povodí Kyjovky, město Uničov, povodí Hané

Projekt byl oceněn v soutěži Adaptační opatření roku 2015

Závěry

Jde to, ...

(+) Povědomí institucí i lidí (včetně starostů) o nutnosti obnovy krajiny roste, pozitivně se vyvíjí přístup správců toků

(+) Existují použitelné finanční nástroje

(+) „Jakmile to lidé vidí, chtějí to taky...“

... ale

(-) Současné finanční a administrativní podmínky stále ještě potenciální investory spíše odrazují, než motivují.

Děkuji za pozornost

www.koaliceproreky.cz
karlik@koaliceproreky.cz

Koalice pro řeky – Ing. Vlastimil Karlík

